

Projev premiéra M. Topolánka u příležitosti zahájení výstavy "Na úsvitu" věnované 60. výročí Všeobecné deklarace lidských práv 13. 10. 2008

Vážená paní ministryně, vážení přátelé .

Je to vlastně už po čtvrté, co zahajujeme výstavu tady v prostorách Strakovy akademie. My jsme se rozhodli ty strohé úřednické prostory trochu oživit. Po výstavě Borise Jirků, po výstavě "Jedni z nás...", která slaví velké úspěchy po českých centrech v celém světě, po výstavě grafika J. Suchánka máme zde výstavu, kterou právě dnes zahájíme a otevřeme a dovolte mi do úvodu pár slov.

Lidská práva a svobody jsou univerzální, smysl pro jejich vnímání je dán každému jedinci. Bez ohledu na to, v jaké zemi, v jaké kultuře a pod jakou vládou se narodil. Proto také často užíváme termín „přirozená“ lidská práva a svobody. Bohužel, o co přirozenější je cit pro základní svobody, o to nesamozřejmější je - i v dnešním světě - možnost se z nich těšit. Když byla před šedesáti lety přijata v OSN Všeobecná deklarace lidských práv, byl to velký pokrok v jejich institucionálním zajištění. Poprvé vznikl dokument potvrzující nezcizitelnost základních svobod, na jehož znění byli schopni se shodnout zástupci všech civilizací a kultur na planetě Zemi. Poprvé vznikl koncept, který k plnění individuálních vrozených práv zavazoval vlády po celém světě.

Touha po svobodě je věčná a přirozená. Všeobecná deklarace lidských práv tak jen shrnula do jednoho krátkého textu to, o čem po tisíce let psali myslitelé, co garantovali někteří osvícení vládcí, za co bojovali řadoví občané v různých dobách a na různých místech planety. Deklarace znamenala velkou vítěznou bitvu v zápase o svobodu. Ale ani zdaleka nepřinesla konečné vítězství. I dnes žije většina obyvatel v zemích, jejichž vlády lidská práva opakovaně porušují. Většina lidstva nemá záruky těch nejzákladnějších svobod, jakými jsou právo na život, bezpečí, svobodu pohybu... Platí to i v 21. století. Tedy podle křesťanského kalendáře, protože podle čínského počítání času se nacházíme již v 48. a podle židovského kalendáře v 58. století. Tak stará je lidská civilizace a přesto tak slabé záruky lidských práv.

Je nutné si to připomínat i nyní, kdy slavíme šest desetiletí existence Všeobecné deklarace lidských práv. A právě dnes si musíme otevřeně říci, že ve válce o lidská práva rozhodně nevíťezíme na celé čáře. Víťezíme-li vůbec. Vždy v samotné OSN mají většinu režimy, které nemají lidská práva v úctě a masivně je porušují. Vždyť v samotné OSN je možné, aby Výbor pro lidská práva řídila země, jež je sama porušuje. Zatímco my v Evropě jsme prosadili do našich ústavních systémů práva první, druhé a dokonce třetí generace, a živě debatujeme o čtvrté generaci práv, většina lidí na Zemi by ráda měla zaručena alespoň základní, „prvogenerační“ občanské svobody. To by nás mělo trápit daleko víc než řešení otázky, zda mají vlády členských zemí EU garantovat svým občanům právo na bydlení.

Pokud chceme nést globální odpovědnost - a jsem si jist, že chceme - musíme přehodnotit své priority. Naší základní starostí musí být snaha prosadit plnění Deklarace ve všech členských zemích OSN. V tomto musí dostat globální solidarita se všemi lidskými bytostmi přednost

před skupinovým sobectvím. Koneckonců je politika lidských práv i v našem pragmatickém zájmu. Záruky svobody, prosperity a bezpečí dnešní šťastné menšiny lidí do budoucna závisejí na tom, jak bude žít ona méně šťastná většina světa. Závisejí na tom, že se lidská práva stanou skutečně univerzálními nikoli pouze coby koncept, ale i v každodenní praxi.

Kromě toho si musíme také zamést přes svým vlastním prahem. Zatímco se řada z nás opájí utopickými vizemi, jak stát v rámci práv 4. generace zajistí občanům „modré z nebe“, tak se i v naší civilizované společnosti porušují základní svobody: Zneužívání odposlechů, snahy o násilné vyvlastňování či bránění návratu majetku, byrokratické porušování rovnosti příležitostí, rasismus... Nebo se to vše snad u nás neděje?

Teprve až budou základní svobody postaveny na pevný základ ve všech zemích světa, budeme moci výročí Všeobecné deklarace lidských práv oslavit radostně a bez výčitek. Dnes vlastně nemáme k velkým oslavám důvod. Spíše každý zpytujeme vlastní paměť a ptejme se, zda jsme vždy a za všech okolností udělali maximum pro obranu práv a svobod svých bližních. A polepšeme se.

Děkuji za pozornost.